

Sygn. akt I PK 48/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Piotr Prusinowski
SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa R. S.
przeciwko Izbie Skarbowej w Ł.
o odwołanie od oceny okresowej pracownika korpusu służby cywilnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Ł.
z dnia 1 października 2015 r., sygn. akt VII Pa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 3 oraz oddała apelację
powoda i zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę
240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 maja 2015 r., XI P (...), Sąd Rejonowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. oddalił powództwo R. S. przeciwko Izbie Skarbowej

w Ł. o zmianę oceny okresowej członka korpusu służby cywilnej i orzekł o kosztach procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód z dniem 5 stycznia 2004 r. został zatrudniony w (...) Urzędzie Skarbowym w Ł., gdzie od 1 maja 2011 r. piastuje stanowisko starszego inspektora. W dniu 1 grudnia 2011 r. powód uzyskał status mianowanego urzędnika służby cywilnej. Z racji zatrudnienia w korpusie służby cywilnej powód podlegał okresowemu opiniowaniu służbowemu. W dniu 5 listopada 2013 r. przełożony wystawił powodowi następujące oceny częściowe: 1) znacznie powyżej oczekiwań (5 punktów) - w odniesieniu do kryterium "wiedza specjalistyczna i umiejętność jej wykorzystania"; 2) powyżej oczekiwań (po 4 punkty) - w odniesieniu do kryteriów "umiejętności analityczne" oraz "samodzielność i inicjatywa" oraz 3) na poziomie oczekiwań (po 3 punkty) - w odniesieniu do pozostałych kryteriów ocennych. Średnia ze wszystkich ocen częściowych ukształtowała się na poziomie 3,44 punktu, w związku z czym powód otrzymał łączną ocenę pracy "na poziomie oczekiwań". Od tej oceny powód w dniu 12 listopada 2013 r. złożył do Naczelnika Urzędu Skarbowego w Ł. sprzeciw, który nie został uwzględniony, o czym Naczelnik zawiadomił urzędnika decyzją z 25 listopada 2013 r.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, bo urzędnik (powód) niezasadnie kwestionował jedynie merytoryczny aspekt oceny okresowej, nie zgłaszając żadnych zastrzeżeń formalnych odnośnie do trybu jej wystawienia. Według Sądu pierwszej instancji, prawidłowość oceny okresowej członka korpusu służby cywilnej podlega merytorycznej kontroli sądu pracy. Jednak po dokonaniu drobiazgowej analizy poszczególnych elementów składowych oceny okresowej Sąd doszedł do wniosku, że powód wykonywał wszystkie zadania służbowe (po uśrednieniu) z oceną "dobrą", a to oznacza, że pracodawca wyraził aprobatę dla jakości pracy świadczonej przez niego. Skoro więc wyniki oceny okresowej były zgodne z oczekiwaniami pracodawcy odnośnie do sposobu wykonywania zadań służbowych przez powoda, to wobec niego nie zostały zastosowane żadne środki dyscyplinujące. Powód nie zdołał wykazać, że ocena okresowa zawiera braki w

warstwie merytorycznej, wobec czego Sąd nie mógł jej zmienić na "lepszą", chociaż takie żądanie sformułowano w pozwie.

Od tego orzeczenia powód wniósł apelację. Wyrokiem z dnia 1 października 2015 r., VII Pa (...), Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł.: 1) częściowo zmienił rozstrzygnięcie zawarte w punkcie pierwszym sentencji wyroku Sądu pierwszej instancji odnośnie do wystawionej powodowi oceny częściowej w zakresie kryterium "umiejętność współpracy" z oceny "na poziomie oczekiwań (3 punkty)" na ocenę "powyżej oczekiwań (4 punkty)"; 2) oddalił apelację w pozostałym zakresie oraz 3) orzekł o kosztach postępowania odwoławczego. Sąd Okręgowy w zdecydowanej mierze podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjął je za własne, jak również podtrzymał argumentację prawną tego Sądu wyrażoną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Według Sądu odwoławczego, w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie należało jednak zmienić wystawioną powodowi ocenę częściową w zakresie kryterium "umiejętność współpracy", przez jej podwyższenie o 1 punkt. Zdaniem Sądu Okręgowego, ocena okresowa w tej części była nieprawidłowa (zaniżona), bo powód we wzajemnych relacjach ze współpracownikami dał się poznać jako osoba wyjątkowo zaangażowana. W ramach aktywnej współpracy powód nigdy nie odmawiał pomocy, posiadał umiejętności budowania kontaktu z innymi osobami, aktywnie słuchał innych i swoją postawą potrafił wzbudzić zaufanie. W odniesieniu do pozostałych kryteriów ocennych Sąd Okręgowy nie dopatrył się przesłanek zmiany zaskarżonego orzeczenia, bo w tym względzie zachowaniu powoda nie można było przypisać cechy "szczególnego zaangażowania" a powód nie wykazał się nadprzeciętnymi umiejętnościami na poziomie "powyżej oczekiwań".

Od wyroku Sądu Okręgowego - w części zmieniającej orzeczenie Sądu pierwszej instancji (to jest w zakresie punktu 1 sentencji) - pozwana Izba Skarbowa wniosła skargę kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie: 1) art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku w zakresie dokonania zmiany oceny okresowej członka korpusu służby cywilnej i nieprzytoczenie przepisów prawa materialnego, na których oparto rozstrzygnięcie; 2) art. 83 ust. 3 i 4 w związku z art. 83 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (obecnie jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 1345 ze zm.) przez przyjęcie, że "sąd

rozpoznając odwołanie członka korpusu służby cywilnej od oceny okresowej ma prawo tę ocenę zmienić w sytuacji, gdy w opinii skarżącego sądowa kontrola oceny okresowej członka korpusu służby cywilnej sprawowana na mocy art. 83 ust. 5 u.s.c. ograniczona jest do utrzymania zaskarżonej oceny w mocy (czyli do oddalenia powództwa w przedmiocie odwołania od oceny okresowej) albo do jej uchylecia (w całości lub części) nie obejmuje zaś uprawnienia do zmiany zaskarżonej oceny okresowej"; 3) art. 81 i 82 ustawy o służbie cywilnej w związku z § 11 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 oraz ust. 2 i 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 maja 2009 r. w sprawie warunków i sposobu przeprowadzania ocen okresowych członków korpusu służby cywilnej (Dz. U. Nr 74, poz. 633) przez przyjęcie, że ocena okresowa powoda była nieprawidłowa w zakresie kryterium "umiejętność współpracy" i przez zmianę oceny okresowej w tej części, podczas gdy strona pozwana zachowała właściwy tryb opiniowania służbowego, a Sąd w sposób nieuprawniony wykroczył poza weryfikację prawidłowości oceny pod względem formalnoprawnym. Według skarżącej Izby, Sąd Okręgowy przez wydanie orzeczenia o częściowej zmianie oceny okresowej wystawionej powodowi "wkroczył w kompetencje ocenne przyznane wyłącznie pracodawcy". Tymczasem w sprawie z odwołania członka korpusu służby cywilnej od oceny okresowej sąd powszechny nie może zastępować pracodawcy w sporządzaniu takiej oceny. W razie stwierdzenia ewentualnych nieprawidłowości przy jej sporządzaniu, zwłaszcza po ustaleniu, że ocena nie została dokonana na podstawie obiektywnych i sprawiedliwych kryteriów, sąd nie zmienia oceny okresowej, a jedynie działa kasatoryjnie (uchyla ocenę), co obliguje pracodawcę do ponownego sporządzenia oceny okresowej. Strona pozwana wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie Sądowi Okręgowemu sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy przez "oddalenie apelacji powoda również w zakresie wskazanym w punkcie 1 zaskarżonego wyroku", a także o zasądzenie od powoda kosztów procesu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód w pierwszej kolejności wniósł o odrzucenie skargi z powodu nieoznaczenia w niej wartości przedmiotu zaskarżenia, a w razie przyjęcia skargi do rozpoznania - o jej oddalenie w całości, a ponadto o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

W pierwszej kolejności - w związku z przedstawionym w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskiem o odrzucenie skargi z tej racji, że strona pozwana nie oznaczyła w niej wartości przedmiotu zaskarżenia - należy rozważyć dopuszczalność skargi kasacyjnej. Zgodnie z art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach z zakresu prawa pracy o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Z tego przepisu wynika, że w przypadku spraw o prawa majątkowe, o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia. Takiego ograniczenia nie ma w sprawach cywilnych o charakterze niemajątkowym. Gdyby więc uznać rozpoznawaną sprawę za sprawę o prawo majątkowe, to w skardze kasacyjnej pozwana Izba powinna oznaczyć wartość przedmiotu zaskarżenia, względnie zostać wezwana o takie oznaczenie przez przewodniczącego w Sądzie drugiej instancji pod rygorem odrzucenia tego środka zaskarżenia (art. 398⁶ § 2 k.p.c.). W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego charakter sprawy zainicjowanej odwołaniem członka korpusu służby cywilnej od oceny okresowej nie był postrzegany jednolicie (por. przykładowo wyrok z dnia 30 października 2013 r., II PK 32/13, OSNP 2014 nr 9, poz. 128 oraz uzasadnienie uchwały z dnia 18 listopada 2014 r., II PZP 2/14, OSNP 2015 nr 9, poz. 117). Jednak Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę przychylił się do stanowiska zaprezentowanego w późniejszym wyroku, z dnia 3 listopada 2015 r., III PK 85/14 (LEX nr 1977933), w którym stwierdzono, że sprawa z odwołania od oceny okresowej członka korpusu służby cywilnej, jest w sprawą o charakterze niemajątkowym. Uzasadnieniem tego tezy jest założenie, że odwołanie od oceny okresowej członka korpusu służby cywilnej, w którym zgłoszono roszczenie "o zmianę oceny okresowej" (względnie "o nakazanie pracodawcy zmiany oceny okresowej") jest wywodzone ze stosunku pracy, który jest niewątpliwie stosunkiem prawnym o charakterze majątkowym. Jednakże takie roszczenie (o zmianę, uchylenie oceny okresowej) nie przekłada się w sposób bezpośredni na ochronę wynikających ze stosunku pracy ekonomicznych interesów pracownika a orzeczenie wydane w tej sprawie nie ma bezpośredniego wpływu na realizację jego interesów majątkowych. W szczególności, rozstrzygnięcie "o

zmianie oceny okresowej" (względnie "o nakazaniu dokonania zmiany oceny okresowej", czy o jej uchyleniu) nie ma bezpośredniego wpływu na wysokość należnego wynagrodzenia za pracę ani na prawo do innych świadczeń ze stosunku pracy, a na prawa majątkowe pracownika może mieć tylko pośredni wpływ (w przyszłości i w związku z innymi zdarzeniami prawnymi). Wobec powyższego należy przyjąć, że w rozpoznawanej sprawie - z uwagi na jej niemajątkowy charakter - pozwana Izba nie miała obowiązku oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, a więc - wbrew zarzutom powoda - nie zachodzą podstawy do odrzucenia skargi kasacyjnej.

Co się tyczy istoty sporu, to zarzut obrazy prawa procesowego (art. 328 § 2 k.p.c.) należy uznać za pozbawiony racji, skoro Sąd Okręgowy w pisemnych motywach swego rozstrzygnięcia przedstawił argumentację, dlaczego - jego zdaniem - ocena cząstkowa, wystawiona powodowi w zakresie kryterium "umiejętność współpracy", jest nieprawidłowa (została niesłusznie zaniżona), co powoduje konieczność jej zmiany na ocenę lepszą ("powyżej oczekiwań"). Zaskarżone orzeczenie bez wątplenia poddaje się kontroli kasacyjnej. Natomiast ocena w zakresie tego, czy taka zmiana była właściwa podlega weryfikacji w ramach kasacyjnej podstawy naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Ta podstawa, skonkretyzowana powołaniem się na zarzuty naruszenia art. 83 ust. 3 i 4 w związku z art. 83 ust. 1 i 5 ustawy o służbie cywilnej oraz art. 81 i 82 ustawy o służbie cywilnej w związku z § 11 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 oraz ust. 2 i 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 maja 2009 r., jest uzasadniona.

W aktualnej judykaturze nie wzbudza wątpliwości zakres kognicji sądu powszechnego (sądu pracy) rozpoznającego sprawę z odwołania od oceny okresowej członka korpusu służby cywilnej. W tym przedmiocie należy przywołać uchwałę z dnia 27 stycznia 2016 r., III PZP 10/15 (OSNP 2016 nr 7, poz. 81), w której Sąd Najwyższy, dokonując podsumowania dotychczasowego dorobku orzeczniczego (wyroki z dnia 17 czerwca 2014 r., II PK 246/13, OSNP 2015 nr 12, poz. 159; z dnia 25 sierpnia 2015 r., II PK 223/14, LEX nr 2026882 i z dnia 3 listopada 2015 r., III PK 85/14, LEX nr 1977933), przedstawił wykładnię, że w takiej sprawie sąd jest uprawniony wyłącznie do kontroli zachowania trybu dokonania oceny oraz uzasadnienia negatywnych ocen cząstkowych (na poziomie "poniżej

oczekiwań" i "znacznie poniżej oczekiwań") pod kątem prawdziwości podanych okoliczności faktycznych oraz zastosowania obiektywnych i sprawiedliwych kryteriów (art. 94 pkt 9 k.p.). W związku z tym w razie uwzględnienia powództwa pracownika sąd nie zmienia oceny okresowej (nie orzeka reformatoryjnie), ale uchyla ją w całości lub części (orzeka kasatoryjnie), co zobowiązuje pracodawcę do jej ponownego dokonania. Z kolei, uchylenie przez sąd negatywnej oceny okresowej (częstkowej) jest dopuszczalne jedynie w przypadku naruszeń mających istotny wpływ na ostateczny wynik oceny łącznej. Inaczej mówiąc, sąd rozpatrujący odwołanie od oceny okresowej nie jest uprawniony do podwyższenia pozytywnej oceny kwalifikacyjnej ("na poziomie oczekiwań") na "jeszcze lepszą" ocenę pozytywną ("powyżej oczekiwań"). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę podziela to stanowisko w całej rozciągłości.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że wyrok Sądu Okręgowego w zakresie objętym skargą kasacyjną jest wadliwy, bo jego skutkiem jest zmiana jednego z elementów składowych oceny okresowej wystawionej powodowi przez opiniującego przełożonego. Skoro Sąd odwoławczy w odniesieniu do kryterium "umiejętności współpracy" podwyższył ocenę cząstkową z pozytywnej ("na poziomie oczekiwań") na "jeszcze bardziej pozytywną" ("powyżej oczekiwań"), to skarga kasacyjna strony pozwanej powołuje się w tym zakresie na usprawiedliwione podstawy naruszenia prawa materialnego. Z tej przyczyny skarga zasługuje na uwzględnienie i dlatego należało uchylić zaskarżone orzeczenie w zakresie obejmującym częściową zmianę oceny okresowej i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego (w punkcie 1 i 3 sentencji). Ponieważ podstawa kasacyjna dotycząca obrazy przepisów postępowania (art. 328 § 2 k.p.c.) okazała się nieuzasadniona, to Sąd Najwyższy - zgodnie z wnioskiem skarżącej Izby - uchylił wyrok Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części i orzekł reformatoryjnie (co do istoty sprawy) przez oddalenie apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego (art. 398¹⁶ k.p.c.). O kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 1 i ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę

prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.)
w związku z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października
2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804
ze zm.).

r.g.